

INSTRUKCJA MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 15 grudnia 1955 r.

w sprawie zasad zaliczania do jednej z grup inwalidów.

I. Zasady ogólne.

§ 1. Komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (KIZ) orzekają o niezdolności do pracy i zaliczają do jednej z grup inwalidów, określonych w art. 13 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 30, poz. 116), oraz ustalają wskazania i przeciwwskazania do zatrudnienia, kierując się następującymi podstawowymi założeniami:

1) Praca zalecona w zależności od stanu zdrowia przyczynia się do rozwoju procesów wyrównawczych, wpływa dodatnio na moralny i materialny poziom życia inwalidów i czyni zadość ich dążeniom do współuczestniczenia w budownictwie Państwa Ludowego.

Ustalenie właściwych wskazań i przeciwwskazań do zatrudnienia, określenie właściwych warunków pracy w zależności od stanu zdrowia inwalidy i ich realizacja przez zakład pracy umożliwi inwalidom nie tylko III grupy, ale również części inwalidów II, a nawet I grupy podjęcie pracy bez szkody, a nierzadko z korzyścią dla ich zdrowia. W oparciu o powyższe zasady fakt pozostawania w zatrudnieniu nie stanowi przeszkody do zaliczenia pracownika do jednej z grup inwalidów.

2) Za inwalidów uznaje się osoby cierpiące na przewlekłe choroby lub osoby z wadami cielesnymi (kalectwami), jeżeli choroby te lub wady:

a) powodują zaburzenie czynności ustroju na okres długotrwały (przekraczający ustawowy okres zasiłkowy)

i mimo leczenia uniemożliwiają wykonywanie pracy zawodowej,

b) zmuszają do zmiany dotychczasowej pracy i podjęcia zatrudnienia w innych warunkach przy obniżeniu kwalifikacji lub obniżeniu wydajności pracy bądź do zmniejszenia zakresu wykonywanych czynności.

3) Orzeczenia wydaje się na podstawie wszechstronnego badania lekarskiego uwzględniając zawód osoby badanej i przebieg jej dotychczasowej pracy. Przy wydawaniu orzeczenia o zdolności do pracy bierze się pod uwagę stan zdrowia i społeczną sytuację osoby badanej, a w szczególności uwzględnia się: stan czynnościowy ustroju, charakter i przebieg procesu chorobowego, stopień rozwoju procesu wyrównawczego, konkretne warunki pracy i warunki życia, ogólne i zawodowe przysposobienie (wyszkolenie), wiek oraz zamiłowania zawodowe osoby badanej.

Przy każdorazowym badaniu, niezależnie od rodzaju choroby lub kalectwa, przeprowadza się badanie stanu narządów wewnętrznych, układu nerwowego, narządu ruchu oraz innych narządów i układów.

II. Zasady zaliczania do jednej z grup inwalidów.

A. I grupa inwalidów.

§ 2. 1. Podstawą zaliczenia do I grupy inwalidów jest tego rodzaju naruszenie sprawności ustroju, przy którym inwalida nie jest w stanie sam siebie obsługiwać i wymaga stałej, systematycznej, codziennej opieki, pomocy, pielęgnacji i nadzoru innej osoby.

2. Do I grupy inwalidów zalicza się osoby, u których nastąpiła całkowita i trwała utrata zdolności do pracy, a które z powodu stanu zdrowia wymagają stałej opieki innej osoby.

Przykładami chorób powodujących całkowitą i trwałą utratę zdolności do pracy, przy których wymagana jest stała opieka innej osoby, mogą być: gruźlica płuc o ciężkim postępującym przebiegu w stadium niewyrównania; nie poddające się leczeniu nowotwory złośliwe; schorzenia układu sercowo-naczyniowego z niewydolnością krążenia III stopnia (niewydolność cięższego stopnia — z dusznością spoczynkową); choroby mózgu z porażeniem lub niedowładem 3 — 4 kończyn z afazją ruchową i czuciową; choroby i uszkodzenia rdzenia kręgowego z porażeniem nóg, z zaburzeniem czynności narządów miednicy; wielonerwowe zapalenia z trwałym porażeniem kończyn; ciężkie przewlekłe zespoły katatoniczne i paranoidalne przy schizofrenii; padaczka z częstymi napadami i stanami pomrocznymi; stany zejściowe otępienia z utratą krytycznego stosunku do swojej choroby itp.

3. KIZ zaliczają do I grupy inwalidów również osoby, które mimo trwałego i ciężkiego upośledzenia sprawności ustroju i potrzeby stałej opieki innej osoby mogą być przysposobione do niektórych rodzajów zajęć w specjalnie przystosowanych warunkach.

Przykładami chorób, przy których wymagana jest stała opieka innej osoby, a mimo to inwalidzi zaliczani do I grupy mogą wykonywać niektóre zajęcia, mogą być: trwałe porażenia kończyn dolnych; kikuty obu kończyn górnych (brak wszystkich palców i wyższe ubytki poamputacyjne); kikuty obu końci udowych na wysokości górnej trzeciej części; kikuty (i porażenia) jednostronnych kończyn; całkowita ślepota itp.

Inwalidzi I grupy mogą np. wykonywać takie zajęcia, jak: praca niewidomych w specjalnie dla nich przystosowanych oddziałach fabrycznych i spółdzielniach inwalidzkich, praca inwalidów bez obydwu kończyn górnych w charakterze megafonistów lub informatorów na dworcach kolejowych, praca

chałupnicza inwalidów nie mogących samodzielnie się poruszać itp.

§ 3. Przez stałą opiekę, o której mowa w § 2, należy rozumieć następujące rodzaje pomocy, świadczone inwalidzie ze strony innej osoby:

- 1) pomoc przy zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, jak: mycie, ubieranie, zaopatrywanie w żywność — przygotowywanie posiłków i przyjmowanie pokarmów, pomoc przy wykonywaniu czynności fizjologicznych;
- 2) pomoc w poruszaniu się poza domem;
- 3) pielęgnację obłożnie chorych, przebywających w domu;
- 4) nadzór nad osobami psychicznie chorymi, które nie mogą być umieszczone w zakładach leczniczych i wymagają opieki innej osoby ze względu na bezpieczeństwo osobiste albo bezpieczeństwo otoczenia.

§ 4. Potrzeba stałej opieki innej osoby w stanach zaostreżenia przewlekłych chorób lub powikłań wad cielesnych (kalectw), trwających przez okres do trzech miesięcy, nie stanowi podstawy zaliczenia do I grupy inwalidów.

§ 5. Osoby niewidome uważa się za wymagające stałej opieki innej osoby.

B. II grupa inwalidów.

§ 6. 1. Podstawą zaliczenia do II grupy inwalidów są takie naruszenia sprawności ustroju, które wprawdzie nie pociągają za sobą konieczności stałej opieki innej osoby, powodują jednak: całkowitą niezdolność do pracy zawodowej, niemożność wykonywania pracy zawodowej przez dłuższy okres czasu (przekraczający okres uprawnień do zasiłku chorobowego) albo pozwalają na wykonywanie pracy jedynie w odpowiednio stworzonych warunkach.

2. Do II grupy inwalidów KIZ zaliczają osoby, u których z powodu znacznego upośledzenia sprawności ustroju nastąpiła całkowita i trwała utrata zdolności do pracy, lecz nie zachodzi potrzeba stałej opieki innej osoby.

Przykładami chorób powodujących całkowitą i trwałą utratę zdolności do pracy, przy których nie zachodzi potrzeba stałej opieki, mogą być: choroby zastawek serca lub mięśnia sercowego z objawami niewydolności układu krążenia II — III stopnia; choroba nadcisnieniowa w drugim okresie ze skłonnością do częstych przełomów skurczowych lub niewydolnością wieńcową II stopnia; postać postępującej włóknisto-jamistej gruźlicy płuc z objawami zatrucia; marskość płuc z niewydolnością układu sercowo-płucnego; ciężka postać miażdżycy naczyń mózgowych z objawami otępienia psychicznego; pourazowe uszkodzenia mózgu; choroby naczyniowe, zakaźne i inne mózgu z zaburzeniami przedsiolkowymi, wzrokowymi i ruchowymi; choroby lub następstwa uszkodzeń rdzenia kręgowego bądź nerwów obwodowych z wyraźnym naruszeniem sprawności ruchowej kończyn, z zespołem bólowym itp.

3. KIZ zaliczają do II grupy inwalidów na ustalony z góry okres czasu osoby, które z powodu stanu zdrowia zmuszone są do zaniechania wszelkiej pracy na okres przekraczający czas trwania uprawnień do zasiłku chorobowego i zachodzi niebezpieczeństwo pogorszenia się stanu zdrowia z powodu dalszego pozostawania w zatrudnieniu osoby badanej. Jako przykłady takich chorób wymienia się: powtórny zawał mięśnia sercowego; wylew krwawy domózgowy; wylew krwawy do siatkówki jedyne go widzącego oka przy ciężkiej postępującej krótkowzroczności; stany po niedawnych zabiegach chirurgicznych w przypadkach nowotworów złośliwych żołądka, płuc itp.

4. KIZ zaliczają do II grupy inwalidów również osoby, które z powodu ciężkich przewlekłych chorób lub ciężkich wad cielesnych (kalectw) są trwale niezdolne do pracy w nor-

małych warunkach, lecz mogą być przysposobione do lekkiej pracy chałupniczej lub podobnej pracy w specjalnie dla nich przystosowanych warunkach.

Przykładami chorób lub wad cielesnych (kalectw) kwalifikujących do tej grupy inwalidów mogą być: kikut obu podudzi; kikut nadgarstka lub przedramienia i kikut podudzia; kikut kości udowej i znacznego stopnia upośledzenia sprawności ruchowej i statycznej drugiej kończyny dolnej; wyluszczenie w stawie biodrowym lub krótki kikut kości udowej przy niemożności protezowania; obniżenie ostrości wzroku obu oczu od 0,04 do 0,08 (z korekcją) jako rezultat zmian chorobowych; padaczka z częstymi napadami; kurczowy niedowład obu kończyn dolnych ze znacznym utrudnieniem chodzenia; znaczne zmiany osobowości przy schizofrenii i zespoły urojeniowe w stadium niewyrównania itp.

5. Inwalidzi II grupy mogą wykonywać pewne prace w specjalnie stworzonych warunkach, w oddziałach fabrycznych, w których istnieje specjalna organizacja pracy (skrócony dzień roboczy, indywidualne normy produkcji, dodatkową przerwę podczas pracy itp.) oraz przestrzeganie przepisów sanitarno-higienicznych, nadzór i systematyczna opieka lekarska itp. Mogą też być zatrudnieni w spółdzielniach inwalidzkich przy zachowaniu wyżej wymienionych warunków pracy lub pracować chałupniczo, przy dostarczaniu do domu surowca i odbiorze z domu gotowej produkcji.

Inwalidzi II grupy mogą wykonywać takie zajęcia, jak: praca zegarmistrza, radiomechanika, precyzyjnego mechanika w spółdzielni pracy — inwalidzi po amputacji obu podudzi; praca kontysty w małym przedsiębiorstwie — inwalidzi po wycięciu jednego płuca; praca rymarza w spółdzielni pracy — inwalidzi po amputacji jednej kończyny dolnej, przy niedowładzie jednej kończyny górnej i ślepotcie jednego oka itp.

C. III grupa inwalidów.

§ 7. 1. Podstawą zaliczania do III grupy inwalidów jest ograniczenie zdolności do pracy w następstwie naruszenia sprawności ustroju z powodu przewlekłych chorób lub wad cielesnych (kalectw). Inwalidzi III grupy mogą być zatrudnieni w różnych instytucjach, przedsiębiorstwach i w państwowych gospodarstwach rolnych.

2. Do III grupy inwalidów KIZ zaliczają osoby niezdolne do systematycznej pracy w swoim zawodzie w zwykłych warunkach istniejących w tym zawodzie, lecz zdolne do pracy dorywczej albo przy skróconym dniu pracy lub w innym zawodzie ze znacznym obniżeniem kwalifikacji. Za osoby takie uważa się w szczególności osoby, dla których wskutek chorób lub wad cielesnych (kalectw) przeciwwskazana jest praca w dotychczasowym zawodzie w zwykłych dla tego zawodu warunkach pracy, które jednak mogą wykonywać pracę w innym zawodzie wymagającym mniejszych kwalifikacji lub też w swoim zawodzie przy obniżeniu wydajności pracy bądź zmniejszeniu zakresu wykonywanych czynności, jeżeli zmiana zatrudnienia pociąga za sobą obniżenie zarobków miesięcznych w stopniu niżej określonym:

a) przy zarobku ponad 411 zł do 600 zł	10%
b) " " " 600 " " 1200 "	15%
c) " " " 1200 " "	20%

Przy zarobkach do 411 zł miesięcznie nie jest konieczne obniżenie zarobków.

3. KIZ zaliczają do III grupy inwalidów niezależnie od wysokości zarobków i wykonywanej pracy osoby, którym wykonywanie tej pracy stwarza duże trudności z powodu ciężkich wad cielesnych (kalectw), naruszających w znacznym stopniu sprawność ustroju.

Przykładami wad cielesnych (kalectw), przy których KIZ zaliczają do III grupy inwalidów niezależnie od wysokości zarobków i wykonywanej pracy, mogą być:

- 1) ubytki anatomiczne i zniekształcenia kończyny górnej:
 - a) kikut poamputacyjny ramienia,
 - b) kikut poamputacyjny przedramienia,
 - c) kikut poamputacyjny ręki lub wszystkich palców ręki,
 - d) stan po całkowitym zniszczeniu albo wycięciu stawu barkowego lub łokciowego (staw cepowy),
 - e) znaczne ograniczenie ruchomości lub brak 4 palców ręki z całkowitą utratą jej zdolności chwytnej;
- 2) ubytki anatomiczne i zniekształcenia kończyny dolnej:
 - a) kikut poamputacyjny uda (z wyjątkiem kikutów nie nadających się do protezowania, w których to przypadkach KIZ zalicza do II grupy inwalidów),
 - b) kikut podudzia,
 - c) kikut stopy na wysokości tylostopia (Pirogowa, Syme'a) lub stawu Choparta,
 - d) staw rzekomy kości udowej,
 - e) staw rzekomy obu kości podudzia,
 - f) stan po całkowitym zniszczeniu albo wycięciu stawu biodrowego lub kolanowego (staw cepowy);
- 3) bezwład lub znaczne niedowład kończyn:
 - a) bezwład kończyny górnej lub dolnej,
 - b) znaczny niedowład kończyny górnej lub dolnej z zaburzeniami odżywczymi;
- 4) następstwa ciężkich uszkodzeń innych części ciała:
 - a) znaczne ubytki kości czaszki — tętniące lub nie tętniące — jako następstwa uszkodzeń urazowych czaszki,
 - b) obecność obcych ciał w mózgu,
 - c) następstwa zamkniętych uszkodzeń urazowych czaszki z wgnieceniem wewnętrznej blaszki kostnej,
 - d) ślepotą jednego oka.

4. KIZ zaliczają do III grupy inwalidów również osoby bez żadnych kwalifikacji lub o bardzo niskich kwalifikacjach zawodowych, jeżeli osoby te z powodu znacznego upośledzenia sprawności ustroju posiadają ograniczone możliwości uzyskania i wykonywania pracy.

Przykłady:

Niewykwalifikowany robotnik, który z powodu średnio ciężkiej postaci choroby wrzodowej podejmuje pracę szatnia-rza, portiera, windziarza itp.

Wdowa po pracowniku, nie posiadająca żadnych kwalifikacji zawodowych, która z powodu przewlekłej choroby układu krążenia lub oddychania może wykonywać tylko pracę w pozycji siedzącej, np. w spółdzielni inwalidzkiej.

Pracownik państwowego gospodarstwa rolnego, który w wyniku choroby lub kalectwa może wykonywać tylko pewne ograniczone rodzaje prac rolnych, wymagających niewielkiego wysiłku fizycznego (np. pielienie, karmienie drobin itp.).

Prządka, która w niedostatecznym stopniu przyswoiła sobie umiejętność wykonywania swojego zawodu, zmuszona jest, z powodu niewydolności sercowo-płucnej, przyjąć lekką ręczną pracę w spółdzielni pracy.

§ 8. KIZ zaliczają do III grupy inwalidów niezależnie od wykonywanej pracy osoby, u których ciężkie przewlekłe choroby lub wady cielesne (kalectwa), stanowiące podstawę do zaliczenia ich do III grupy, pozostają w związku z wypadkiem w zatrudnieniu lub chorobą zawodową.

§ 9. 1. Przy ustalaniu stopnia obniżenia zarobków (§ 7 ust. 2) porównuje się przeciętny miesięczny zarobek uzyskiwany przez pracownika w jego zawodzie w ostatnich 12 miesiącach przed stwierdzoną przez KIZ datą powstania inwalidztwa z przeciętnym miesięcznym zarobkiem po powstaniu inwalidztwa, z okresu nie dłuższego jednak niż 12 miesięcy przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub z przeciętnym miesięcznym zarobkiem z okresu po zmianie zatrudnienia, dokonanej na zlecenie KIZ.

2. Za zawód uważa się pracę, którą wykonywał badany przed powstaniem inwalidztwa. KIZ przyjmują jednakże za

podstawę do ustalenia zawodu pracę wykonywaną przez badanego w okresie nie przekraczającym 2 lat przed zgłoszeniem wniosku o rentę, chyba że badany udowodnił wiarygodnymi dokumentami, iż z powodu stanu zdrowia zmuszony był do zmiany pracy jeszcze w okresie wcześniejszym, a KIZ ocenia, że ten stan zdrowia kwalifikowałby wówczas badanego do III grupy inwalidów.

§ 10. KIZ orzekają o istnieniu związku inwalidztwa lub śmierci z wypadkiem w zatrudnieniu albo chorobą zawodową, jeżeli jedna ze stwierdzonych chorób bądź jedno z kalectw powstało wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej i spowodowało inwalidztwo albo śmierć.

§ 11. 1. Osoby, u których KIZ po wszechstronnym i wielokrotnym zbadaniu stwierdzają jedynie konieczność zmiany z powodu stanu zdrowia dotychczasowego rodzaju lub warunków pracy, a które pracują nadal w dotychczasowym swoim zawodzie bez obniżenia kwalifikacji i zarobków — KIZ zaliczają warunkowo do III grupy inwalidów ustalając jednocześnie dokładne przeciwwskazania i wskazania w sprawie możliwości dalszego ich zatrudnienia. Osoby te KIZ kierują do referenta rent i pomocy społecznej prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej właściwej ze względu na miejsce zamieszkania danej osoby w celu wszczęcia starań o uzyskanie zatrudnienia w myśl wskazań określonych w orzeczeniu KIZ.

2. Prezydium wojewódzkiej rady narodowej (Rady Narodowej w m. st. Warszawie i m. Łodzi) przesyła do referenta rent i pomocy społecznej prezydium właściwej powiatowej (miejskiej) rady narodowej wyciąg z orzeczenia KIZ według ustalonego wzoru w celu zatrudnienia zgodnie ze wskazaniami i przeciwwskazaniami KIZ osób wymienionych w ust. 1.

3. Referent rent i pomocy społecznej prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej, do którego została skierowana dana osoba w celu zatrudnienia zgodnie z zaleceniami KIZ, obowiązany jest w terminie 14 dni po skierowaniu danej osoby do zatrudnienia zawiadomić KIZ za pośrednictwem organu przyznającego rentę (oddział przyznawania rent, wydział rent i pomocy społecznej prezydium wojewódzkiej rady narodowej) o podjęciu pracy lub o odmowie podjęcia pracy, do której dana osoba została skierowana.

4. Referent rent i pomocy społecznej prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej w zawiadomieniu przesyłanym do organu przyznającego zaopatrzenie (ust. 3) obowiązany jest określić warunki płacy i pracy, do której dana osoba została skierowana tak w razie zgody na podjęcie tej pracy i przystąpienia do niej, jak i w razie odmowy podjęcia tej pracy.

5. Referent rent i pomocy społecznej prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej obowiązany jest zatrudnić w pierwszej kolejności osoby zaliczone przez KIZ warunkowo do III grupy inwalidów, a wymagające zmiany rodzaju zatrudnienia lub warunków pracy.

§ 12. 1. KIZ po otrzymaniu od organu przyznającego zaopatrzenie zawiadomienia o podjęciu zatrudnienia przez oso-

bę zaliczoną warunkowo do III grupy inwalidów sprawdza, czy praca, do której dana osoba została skierowana, odpowiada określonym w orzeczeniu KIZ wskazaniom i przeciwwskazaniami i w razie:

- a) obniżenia kwalifikacji i zarobków w stopniu określonym w § 7 ust. 2 zalicza daną osobę do III grupy inwalidów uchylając warunkowość,
- b) braku obniżenia kwalifikacji i zarobków w stopniu określonym w § 7 ust. 2 uznaje daną osobę za zdolną do wykonywania podjętej pracy i nie zalicza takiej osoby do żadnej z grup inwalidów.

2. KIZ po otrzymaniu od organu przyznającego zaopatrzenie zawiadomienia o odmowie podjęcia przez osobę zaliczoną warunkowo do III grupy inwalidów zatrudnienia, do którego została skierowana przez referenta rent i pomocy społecznej prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej, sprawdza, czy zatrudnienie to odpowiada określonym w orzeczeniu KIZ wskazaniom i przeciwwskazaniami i w razie stwierdzenia:

- a) zgodności warunków zatrudnienia ze wskazaniami i przeciwwskazaniami przekazuje sprawę do organu przyznającego zaopatrzenie w celu wydania decyzji odmawiającej renty,
- b) niezgodności warunków zatrudnienia ze wskazaniami i przeciwwskazaniami przekazuje ponownie sprawę za pośrednictwem organu przyznającego zaopatrzenie do referenta rent i pomocy społecznej prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej w celu ścisłego wykonania zaleceń KIZ.

III. Przepisy końcowe.

§ 13. Tracą moc wszelkie przepisy w zakresie unormowanym niniejszą instrukcją.

§ 14. 1. Sprawy rozpatrzone przez KIZ na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów mogą ulec ponownemu rozpatrzeniu przy zastosowaniu przepisów niniejszej instrukcji na wniosek osoby zainteresowanej bez potrzeby zachowania warunków ustalonych w § 26 zarządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1 lipca 1954 r. w sprawie wykonania dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Monitor Polski Nr A-70, poz. 874).

2. Organ przyznający zaopatrzenie (oddział przyznawania rent, wydział rent i pomocy społecznej prezydium wojewódzkiej rady narodowej) po powtórny rozpatrzeniu przez KIZ wniosku osoby zainteresowanej, w razie zaliczenia tej osoby do jednej z grup inwalidów, wymierza rentę za okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od dnia zgłoszenia ponownego wniosku.

§ 15. Instrukcja wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 15 grudnia 1955 r.

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:
w z. *I. Chajm*